

รายงานประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่ทำกิจกรรม อย.น้อย

ที่ปรึกษาโครงการวิจัย ผศ.สุนทร วิทยานารถไพศาล
นักวิจัย ผศ.ดร.อนุชัย ธีรเรืองไชยศรี และคณะ
ปีที่ทำวิจัยเสร็จ 2551

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การประเมินครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่ทำกิจกรรม อย.น้อย ใน 2 ประเด็นหลัก คือ 1) ประเมินทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรม อย.น้อย และ 2) ประเมินความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สุขภาพของนักเรียนที่ทำกิจกรรม อย.น้อย ด้วยวิธีการประเมินเชิงปริมาณ (Quantitative Evaluation) กับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ทั้งหมด 1,850 คน จากโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 40 แห่ง ใน 11 จังหวัดทั่วประเทศ ใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) และใช้เกณฑ์สัมบูรณ์ (Absolute Criteria) ในการประเมิน นอกจากนี้ยังได้ใช้แนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Approach) ในการค้นหากระบวนการเรียนรู้และยืนยันผลการเรียนรู้ของนักเรียน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์นักเรียนแกนนำ อย.น้อย ครูที่ปรึกษา กิจกรรม รวมทั้งการศึกษาเอกสาร ในการประเมินครั้งนี้ยังได้มีการศึกษาประเด็นเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับผลการเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อค้นหาข้อค้นพบอื่นที่น่าสนใจ ประกอบด้วย 1) การเข้าร่วมกิจกรรม อย.น้อยของนักเรียน 2) การวิเคราะห์ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความรู้และทัศนคติ ได้แก่ เพศ ภูมิภาค ระดับผลการเรียน การเข้าร่วมกิจกรรม อย.น้อยของนักเรียน และการเข้าร่วมประกวดกิจกรรมของโรงเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลได้ใช้สถิติ 2 ลักษณะคือ สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงอ้างอิง ได้แก่ สถิติทดสอบที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวน (analysis of variance) ผลการประเมินสรุปได้ดังนี้

ผลการประเมินผลการเรียนรู้

1. ผลการประเมินทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรม อย.น้อย พบว่า นักเรียนมีทัศนคติต่อกิจกรรม อย.น้อย อยู่ในระดับมาก (Mean = 3.97, S.D. = 0.46) ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมินทุกด้าน เมื่อแยกพิจารณาทัศนคติแต่ละด้านแล้ว พบว่า นักเรียนมีทัศนคติในด้านการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์สูงสุด รองลงมาคือ การตรวจสอบและเฝ้าระวัง ในขณะที่ด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียนมีทัศนคติน้อยที่สุด

2. ผลการประเมินความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สุขภาพ พบว่า นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สุขภาพ ไม่น้อยกว่า 60 % ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ในโครงการ โดยที่นักเรียนมีคะแนนความรู้อยู่ระหว่าง 6 - 24 คะแนน (จากคะแนนเต็ม 25 คะแนน) มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 16.08 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.66 คะแนน (คะแนนเฉลี่ย คิดเป็น 64.32 % ของคะแนนรวมทั้งฉบับ)

และเมื่อพิจารณาช่วงคะแนนตามเกณฑ์การประเมิน พบว่า ร้อยละของนักเรียนที่มีคะแนนอยู่ในระดับปานกลางขึ้นไป (ได้ 15 คะแนนขึ้นไป) คิดเป็น 74.0 % ของนักเรียนทั้งหมด ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ในโครงการเช่นกัน นอกจากนี้เมื่อพิจารณาคะแนนความรู้รายด้าน ได้แก่ อาหาร ยา และเครื่องสำอาง พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยผ่านเกณฑ์การประเมิน 60% ของคะแนนรวมแต่ละด้าน ดังนี้

ด้านอาหาร นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.48 คะแนน จากคะแนนเต็ม 13 คะแนน (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.72 คะแนน) คิดเป็น 65.23 % ของคะแนนเต็ม

ด้านเครื่องสำอาง นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.60 คะแนน จากคะแนนเต็ม 6 คะแนน (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.15 คะแนน) คิดเป็น 60 % ของคะแนนเต็ม

ด้านยา นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 คะแนน จากคะแนนเต็ม 6 คะแนน (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.01คะแนน) คิดเป็น 66.5 % ของคะแนนเต็ม

3. ผลการศึกษากระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนที่ทำกิจกรรม อย.น้อย พบว่า นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากการทำกิจกรรม อย.น้อย สิ่ง que เรียนรู้สามารถจัดเป็นกลุ่มความรู้ได้ 3 กลุ่มหลัก คือ องค์ความรู้ด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ วิธีการทำงาน และแนวทางการจัดกิจกรรม โดยมีวิธีการเรียนรู้ที่สำคัญ 3 วิธี คือ การสนับสนุนของครู เรียนรู้จากสื่อ และลงมือปฏิบัติ ทำให้เกิดผลการเรียนรู้ที่สำคัญ 4 อย่าง คือ เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สุขภาพ เกิดการเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงาน เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพ และเกิดการเปลี่ยนแปลงภายในตนเอง

ข้อค้นพบอื่น ๆที่น่าสนใจ

1. ข้อค้นพบจากการสำรวจการเข้าร่วมกิจกรรม อย.น้อยของนักเรียน

จากการสำรวจการเข้าร่วมกิจกรรม อย.น้อยของนักเรียนใน 6 กิจกรรมหลัก พบว่า กิจกรรมที่นักเรียนเข้าร่วมมากที่สุด 3 อันดับแรก ซึ่งมีจำนวนนักเรียนเข้าร่วมมากกว่าร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด ได้แก่ ลำดับที่ 1 กิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ มีนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมคิดเป็นร้อยละ 87.4 ของนักเรียนทั้งหมด ลำดับที่ 2 กิจกรรมการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ด้านการคุ้มครองผู้บริโภค มีนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมคิดเป็นร้อยละ 78.9 ของนักเรียนทั้งหมด และลำดับที่ 3 กิจกรรมรณรงค์คุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพในวันสำคัญต่างๆ มีนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมคิดเป็นร้อยละ 73.8 ของนักเรียนทั้งหมด ส่วนกิจกรรมที่มีผู้เข้าร่วมน้อยที่สุด คือ กิจกรรมสร้างและขยายเครือข่ายการคุ้มครองผู้บริโภค มีนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมคิดเป็นร้อยละ 51.9 ของนักเรียนทั้งหมด

2. ข้อค้นพบจากการวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ในด้านทัศนคติ

1) นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีทัศนคติต่อกิจกรรม อย.น้อย แตกต่างกัน โดยนักเรียนหญิงมีทัศนคติสูงกว่านักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($t = -8.05, p = 0.00$)

2) นักเรียนที่อาศัยอยู่ในภูมิภาคที่ต่างกันมีทัศนคติต่อกิจกรรม อย.น้อย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($F = 13.35, p = 0.00$) เมื่อเปรียบเทียบรายภูมิภาคแล้วพบว่า นักเรียน

ภาคกลางมีทัศนคติต่อการทำกิจกรรมสูงที่สุด รองลงมาเป็นนักเรียนภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก และกรุงเทพ ตามลำดับ

3) นักเรียนที่มีระดับผลการเรียนต่างกันมีทัศนคติต่อกิจกรรม อย.น้อย แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($F = 9.52, p = 0.00$) เมื่อเปรียบเทียบนักเรียนที่มีระดับผลการเรียนต่างกัน แล้วพบว่า นักเรียนที่มีระดับผลการเรียนอยู่ระหว่าง 3.50 – 4.00 มีทัศนคติต่อการทำกิจกรรมสูงกว่านักเรียนที่มีระดับผลการเรียนอื่นๆ

4) นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม อย.น้อย มีทัศนคติต่อกิจกรรม อย.น้อย สูงกว่านักเรียนที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรม อย.น้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในทุกกิจกรรม

5) การเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมประกวดกิจกรรม อย.น้อยของโรงเรียนมีผลทำให้นักเรียนมีทัศนคติต่อกิจกรรม อย.น้อย แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในทัศนคติต่อกิจกรรมทุกด้าน เมื่อเปรียบเทียบโรงเรียนที่ประกวดและไม่ประกวดกิจกรรม อย.น้อย พบว่า นักเรียนในโรงเรียนที่ประกวดได้รางวัลมีทัศนคติรวมเฉลี่ยสูงกว่านักเรียนในโรงเรียนที่เคยประกวดและไม่เคยเข้าประกวด ส่วนนักเรียนในโรงเรียนที่เคยประกวดและไม่เคยประกวดนั้นมีทัศนคติไม่แตกต่างกัน

3. ข้อค้นพบจากการวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ในด้านความรู้

1) นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีคะแนนความรู้แตกต่างกันทั้งคะแนนด้านอาหาร เครื่องสำอาง ยา และคะแนนรวมทั้งฉบับ ซึ่งนักเรียนหญิงมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่านักเรียนชายในทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2) นักเรียนที่อาศัยอยู่ในภูมิภาคต่างกันจะมีคะแนนสอบความรู้แตกต่างกันในความรู้ด้านอาหาร เครื่องสำอาง และคะแนนรวมทั้งฉบับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ยกเว้นความรู้ด้านยาที่ไม่แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบรายภูมิภาค พบว่า ในคะแนนรวมทั้งฉบับและคะแนนความรู้ด้านอาหาร นักเรียนภาคเหนือมีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาเป็นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง กรุงเทพ ภาคใต้ และภาคตะวันออก ตามลำดับ ส่วนคะแนนความรู้ด้านเครื่องสำอาง พบว่า นักเรียนภาคกลางมีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาเป็นภาคเหนือ ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และกรุงเทพ ตามลำดับ

3) นักเรียนที่มีระดับผลการเรียนต่างกันจะมีคะแนนสอบความรู้แตกต่างกันในทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อเปรียบเทียบระดับผลการเรียนในคะแนนรวมทั้งฉบับพบว่า นักเรียนที่มีระดับผลการเรียนตั้งแต่ 2.50 ขึ้นไปจะมีคะแนนสูงกว่านักเรียนที่มีระดับผลการเรียนต่ำกว่า 2.50 เมื่อแยกพิจารณาความรู้รายด้านแล้วพบว่า ด้านอาหารและเครื่องสำอางมีผลเช่นเดียวกับภาพรวมคะแนนความรู้ ยกเว้นด้านยาพบว่า นักเรียนที่มีระดับผลการเรียนตั้งแต่ 3.00 ขึ้นไปมีคะแนนแตกต่างกับนักเรียนที่มีระดับผลการเรียน 2.00 – 2.49 นอกจากนี้ไม่แตกต่างกัน

4) นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม อย.น้อยในกิจกรรมการตรวจสอบและเฝ้าระวังผลิตภัณฑ์สุขภาพ กิจกรรมการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ด้านการคุ้มครองผู้บริโภค และกิจกรรมการรณรงค์คุ้มครองผู้บริโภค จะมีคะแนนความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สุขภาพสูงกว่านักเรียนที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรม อย.น้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5) การเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมประกวดกิจกรรม อย.น้อยของโรงเรียนมีผลทำให้นักเรียนมีคะแนนความรู้ในด้านอาหารและคะแนนรวมทั้งฉบับแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อเปรียบเทียบโรงเรียนที่ประกวดและไม่ประกวดกิจกรรม อย.น้อย พบว่า นักเรียนในโรงเรียนที่ประกวดได้รางวัลมีคะแนนสูงกว่านักเรียนในโรงเรียนที่เคยประกวดและไม่เคยเข้าประกวด ส่วนนักเรียนในโรงเรียนที่เคยประกวดและไม่เคยประกวดนั้นมีคะแนนไม่แตกต่างกัน ทั้งในคะแนนด้านอาหาร และคะแนนรวมทั้งฉบับ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการประเมินไปใช้

1) ควรมีการส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม อย.น้อย อย่างกว้างขวาง เพราะจากผลการประเมิน พบว่า นักเรียนที่ทำกิจกรรม อย.น้อย มีทัศนคติที่ดีต่อกิจกรรม อย.น้อย และมีความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สุขภาพสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้ทำกิจกรรม

2) ควรมีการพัฒนาทักษะความสามารถด้านการส่งเสริมและพัฒนาด้านการคุ้มครองผู้บริโภคของนักเรียนในวงกว้าง เพราะจากผลการประเมินพบว่า นักเรียนกลุ่มที่ทำกิจกรรม อย.น้อย ในฐานะแกนนำมีความสามารถในการส่งเสริมและพัฒนาด้านการคุ้มครองผู้บริโภคอย่างเห็นได้ชัด

3) ควรมีการพัฒนาทัศนคติที่ดีต่อกิจกรรม อย.น้อย ในด้านการส่งเสริมและพัฒนาแกนนำในการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพ และการใช้ชุดเครื่องมือตรวจสอบสารปนเปื้อน เพราะจากผลการประเมินบ่งชี้ว่าทัศนคติด้านดังกล่าวต่ำกว่าด้านอื่นๆ ซึ่งหากนักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อกิจกรรม อย.น้อย แล้วการดำเนินการด้านการพัฒนาสุขภาพน่าจะเกิดแกนนำนักเรียนเพิ่มขึ้นและขยายวงออกไป

4) ควรมีการจัดการความรู้ทางด้านสุขภาพและการคุ้มครองผู้บริโภค เพราะผลการประเมินบ่งชี้ว่า ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สุขภาพของนักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งยังมีโอกาสในการพัฒนาเพิ่มขึ้นได้ แนวทางที่อาจทำได้คือ การกำหนดบทบาทนักเรียนให้เป็นผู้จัดการความรู้ เพราะแนวทางดังกล่าวน่าจะมีส่วนช่วยในการสร้างองค์ความรู้จากผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ และเกิดองค์ความรู้ที่ติดตัวของนักเรียนในฐานะผู้ถ่ายทอดสู่ครอบครัว ชุมชน และสังคม เมื่อนักเรียนมีความรู้จากการปฏิบัติมากขึ้น งานพัฒนาด้านสุขภาพและการคุ้มครองผู้บริโภคน่าจะเกิดผลดียิ่งขึ้นไป